

Yleisiä sovitusohjeita

Paras speksisovitus on tekijänsä näköinen, tarinaan sopiva ja monta kertaa riemastuttava. Speksisovituksella on muutamia tärkeitä eroavia piirteitä moneen muuhun biisintekoprosessiin verrattuna. Tämä tekee hommasta sekä vaativampaa että myös mielenkiintoisempaa. Tähän oppaaseen on koottu (epätäydellinen lista) ohjeita, joista on hyötyä muutenkin kuin sovituskoeita varten.

HAHMO(T), TARINA JA TILANNE

Koko speksin läpi kulkeva tarinallinen punainen lanka kulkee myös sinun biisisi läpi. On tärkeää lähteä rakentamaan kappaletta pohjalta, jossa sinulla on tukeva ymmärrys kappaleessa esiintyvistä roolihahmoista, heidän välisistä suhteista ja siitä, mitä tarinassa tapahtuu sillä hetkellä. Älä epäröi kysyä pomoltasi tai ohjaajalta neuvoa ohjauksellisiin seikkoihin, kuten: Mitä tunteita kappaleen tulisi herättää kuulijassa? Tapahtuuko kappaleen aikana lavalla tanssin lisäksi tarinallisesti jotain sellaista, jota pitäisi huomioida sovituksessa? Pidä aina mielessä, mitkä ovat kokonaisuuden kannalta sinun kappaleesi tärkeimmät pointit. (esim. Tarinan eteenpäin vienti vai showstopper-tyylinen speksiaakkeli? Hahmon esittely vai suuri käännekohta? ...yms.)

SPEKSI ON MUSIKAALINÄYTELMÄ

Vaikka yhdenkin speksin sisällä saatetaan kuulla näytteitä monista eri musiikkigenreistä, musikaalinäytelmästä on muodostunut ajan mittaan myös ihan oma musiikillinen genrensä, jolla on omat tyyllilliset piirteensä. On hyvä muistaa speksinkin kuitenkin pohjimmiltaan kuuluvan tähän kategoriaan. Musikaaligenren piirteissä korostuu usein mm. suureleisyys ja dekoratiivinen sovitustyyli.

Kaikesta huolimatta, mitkään sovitussäännöt eivät ole absoluuttisia, ja speksilläkin on tärkeitä ominaisia piirteitä. Vahva huumoriin nojaaminen ja taidolla tehty yllätyksellisyys ovat speksikkäitä hyveitä. Pidä mielessäsi seikkoja kuten, että kappalettasi ei tulla radiobiisiin tavoin vain laulamaan, vaan myös näyttelemään ja eläytymään. Samalla siihen pitäisi ehkä pystyä tanssimaanakin. Kappaleen sisällä voi olla puhuttua tai laulettua dialogia, yms..

SOITTAJIEN KUUNTELEMINEN

Mikäli pomosi eivät tee sitä etukäteen puolestasi, selvitä mahdollisimman pian, mitä soittimia ja soittajia/laulajia käytössäsi on, sekä kyseisten soittimien ja laulajien äänialat. Älä epäröi etsiä tietoa ja kysyä soittajilta heidän soittimestaan. Jos et tunne soitinta, ota selvää minkälaiset asiat ovat sille helppoja tai vaikeita soittaa. Ihmiset voivat soittimesta riippuen olla tottuneita myös lukemaan erilaista nuottikuvaa (sointulaput vai nuotti? Mikä nuottivain? yms..)

Myöskään laulajat eivät monesti pysty laulamaan yhtä kovaa/hiljaa koko äänialaltaan, vaan jotkin alueet ovat vahvempia kuin toiset. Voit tarvittaessa pyytää laulajaa kanssasi katsastamaan sopivan äänialan kappaleeseesi. Soittajat ja laulajat omaa myöhempää tuskaa

välttääkseen neuvovat kyllä mielellään, kuinka sovitat juuri heille mukavaa esitettävää. Tällä tavoin myös oma visiosi toteutuu parhaiten. Lopputulos ei välttämättä tule kuulostamaan livenä siltä mitä toivot, jos luotat vain nuotinnusohjelmasi ääninäytteisiin.

MUISTA TAUSTALAJAJAT

Monesti esim. pienemmille bändeille biisejä aiemmin tehneet sovittajat unohtavat helposti hyödyntää käytössään olevia taustalaulajia, tai että muita näyttelijöitäkin voi tilanteesta riippuen käyttää taustalaulajina. Taustalaulu voi olla hyvin tehokas elementti rehevöittämään sointia tai tuomaan vaikka lisää rytmisiä elementtejä. Siitä huolimatta, muista kuitenkin että...

VÄHEMMÄN VOI OLLA ENEMMÄN

Mikäli visiosi sen vaatii, on täysin sopivaa sovittaa vaikka koko kappale esim. vain yhdelle laulajalle ja pianolle, vaikka käytössäsi olisi kokonainen orkesteri.

MIELLYTTÄVÄÄ OPETELTAVAA

Voit omalta osaltasi jouhevoittaa bändin harjoitusprosessia sisällyttämällä nuottikuvaasi tätä edesauttavia asioita, kuten sointu- ja harjoitusmerkit.

TUNNISTETTAVUUS

Yksi monien onnistuneiden speksisovitusten piirre on, että alkuperäinen kappale on ollut nokkelasta, joskus monimutkaisestakin ja genremuutoksellisestakin sovittamisesta huolimatta tunnistettavissa kertakuulemalta. Kun tämä tavoite kamppailee tekoprosessin aikana monien muiden sovituksellisten tavoitteiden kanssa, on hyvä muistaa, että monille yleisössä jää parhaiten mieleen juuri ne kappaleet, joiden alkuperän he ovat esityksen aikana tunnistaneet.

LAINAUKSET

Usein sovituksissa on prosessin alkupuolella runsaasti tilaa mm. monille houkutteleville musiikillisille lainauksille/viittauksille sovittajan omiin lempibiiseihin. Nokkelasti ja hyvällä maulla toteutettuna nämä ovat monesti oikein ilahduttavia yksityiskohtia, joita nopeaälyisimmät yleisönjäsenet poimivat hoksahtava hymy naamallaan. Ne myös tekevät sovituksesta tekijälleen hauskemman työstää. Huvittavat lainaukset ja niiden määrä kannattaa kuitenkin miettiä tarkkaan sen valossa, että sovituksen ensisijainen pointti on kuitenkin olla kohtaukseensa sopiva.

Kommunikointi muidenkin biisien sovittajien kanssa ei ole kiellettyä. Kirjoitusblokin iskiessä voi lähteä etsimään pieniä musikaalisia ideoita omaan sovitukseen omien lempibiisien lisäksi myös muista speksissä olevista kappaleista. Esimerkiksi, jos jollekin roolihahmolle on aikaisemmin näytelmässä leimautunut jokin tunnistettava musiikillinen piirre (melodianpätkä, rytmi, säestävä soitin tms.), kyseisen piirteen lainaaminen throwbackiksi omaan sovitukseen voi olla tehokasta musiikillista tarinankerrontaa (nk. leitmotif).

APLODIT

Jos biisisi loppuu mutkikkaasti ja/tai epäselvästi esimerkiksi himmaillen, on hyvin mahdollista, että yleisö ei kerkeä älytää sen loppuneen taputtaakseen ajoissa, ennen kuin näyttelijöiden on jo jatkettava kohtausta. Joissain yksittäisissä tapauksissa tällaiset "omssintappajat" voivat ohjauksellisista syistä olla jopa paikallaan. Yleisesti ottaen tätä kuitenkin koitetaan välttää, sillä yleisö pitää taputtamisesta.

ITERATIIVINEN PROSESSI

Speksisovittaminen on taiteellisen johdon kanssa käytävä iteratiivinen palauteprosessi, jossa ajan mittaan ideoistasi hiotaan esiin juuri ne tähän nimenomaiseen speksiin sopivimmat versiot. Tästä syystä, ei kannata kiintyä liian paljoa heti ensimmäisiin tuotoksiisi, sillä niitä saatetaan joutua muuttamaan myöhemmin sinusta riippumattomista syistä. Kaikenlaiselle palautteelle kannattaa olla avoin, sillä on kaikkien yhteinen tavoite, että sovituksestasi saadaan paras versio esille osaksi yhteistä speksikokonaisuutta.

YHTEISTYÖ

Speksibiisi -niinkuin se esitetään- ei ole pelkkä sovitus, vaan myös sanoitus ja koreografia, jotka ovat kaikki vuorovaikuttamassa siihen, millainen maku kappaleesta jää kuulijoille ja tekijöille. Tekemällä aktiivista yhteistyötä sanoittajan ja koreografin kanssa saa lisäksi hienoja sovituseideoita, joita ei saisi yksin nyhjertäen.